

навчальних закладів на основі використання дистанційного курсу : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02 / Віра Петрівна Свиридюк. – К., 2007. – 194 с.

4. Серета О. М. Навчання майбутніх філологів писемного спілкування німецькою мовою засобами електронної пошти : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02 / Оксана Михайлівна Серета. – К., 2006. – 168 с.

5. Синєкоп О. С. Методика інтерактивного навчання англійського писемного мовлення майбутніх фахівців з інформаційної безпеки з використанням комп'ютерних технологій : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02 / Оксана Степанівна Синєкоп. – К., 2011. – 370 с.

6. English for Specific Purposes (ESP). National Curriculum for Universities. – Kyiv. : British Council, Ukraine, 2005. – 107 p.

УДК 811.14'02:37.02

Шовковий В. М.

доктор педагогічних наук, доцент

Київського національного університету імені Тараса Шевченка

КРИТЕРІЇ ТА НОРМИ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАТЬ, НАВИЧОК ТА УМІНЬ СТУДЕНТІВ-ФІЛОЛОГІВ З ДАВНЬОГРЕЦЬКОЇ МОВИ

У статті розроблені критерії та норми оцінки знань, навичок та умінь з давньогрецької мови майбутніх філологів, досліджено об'єкти контролю, вироблено якісні та кількісні показники результативності навчальних досягнень. У публікації проаналізовано рівні знань, навичок та умінь студентів.

Ключові слова: контроль, давньогрецька мова, об'єкти контролю, знання, навички, уміння.

Шовковий В. М. Критерии оценивания знаний, навыков и умений студентов-филологов по древнегреческому языку. Статья посвящена разработке критериев и норм оценки знаний, навыков и умений по древнегреческому языку будущих филологов, исследованы объекты контроля, выработаны качественные и количественные показатели результативности учебных достижений. В публикации проанализированы уровни знаний, навыков и умений студентов.

Ключевые слова: контроль, древнегреческий язык, объекты контроля, знания, навыки, умения.

Shovkoviy V. Criteria of estimation of knowledge, skills and abilities on the ancient greek language of student-philologists. Article devoted to development of criteria and norms of estimation of knowledges, skills and abilities on the ancient greek language of future philologists, control objects are investigational, the high-quality and quantitative indexes of effectiveness of educational achievements are mine-out. The levels of knowledges, skills and abilities of students are analysed in a publication.

Key words: control, ancient greek language, control objects, knowledges, skills, abilities.

Контрольовально-коригувальний компонент методичної системи є важливою складовою організації навчального процесу, адже лише за допомогою систематичного контролю можна досягти бажаних результатів у знаннях, навичках та уміннях студентів.

Проблема контролю навчальних результатів не була предметом спеціального дослідження. Тому актуальність цієї публікації зумовлена насамперед потребою у визначенні критеріїв і норм оцінювання навчальних здобутків студентів з давньогрецької мови, а також відсутністю таких критеріїв.

Мета статті – визначити критерії та норми оцінки знань, навичок і умінь студентів-філологів з давньогрецької мови. Завдання публікації: дослідити об'єкти контролю, виробити якісні та кількісні показники результативності формування лексичної, граматичної, соціокультурної, перекладацької компетенцій та мовленнєвої компетенції в читанні майбутніх філологів з давньогрецької мови.

Для визначення об'єктів контролю враховувався насамперед склад та ієрархія професійних компетенцій майбутніх філологів-давньоелліністів, адже критерії оцінки знань, навичок та умінь мають корелювати з цілями навчання. Аналіз праць В. Бухбіндера [2], Т. Вдовіної [3], Ю. Дегтярьової [4], О. Петрашук [5], Л. Рудакової [6], Л. Смелякової [7] та ін. показав, що об'єктами контролю є знання, навички та уміння, які складають мовленнєву компетенцію в читанні, граматичну, лексичну, соціокультурну та перекладацьку компетенції: уміння читання, граматичні, лексичні та соціокультурні знання, граматичні й лексичні рецептивні навички, соціокультурні знання й уміння розпізнавати та розуміти соціокультурну інформацію в тексті, а також перекладацькі навички та вміння. Критерії оцінки знань, навичок та умінь будуть релевантними рецептивному виду мовленнєвої діяльності – читанню. У сучасній методиці виділяють якісні/основні й кількісні/додаткові критерії з відповідними показниками оцінки мовного та мовленнєвого продукту [1]. Якісними критеріями оцінки знань, навичок та умінь є правильність (визначення семантики граматичної форми, значення слова, розуміння соціокультурної інформації, розуміння та інтерпретації змісту та смислу тексту, правильність перекладу граматичних форм, лексичних одиниць, речень, текстів); швидкість (визначення семантики граматичної форми, значення слова, надання вербальним одиницям соціокультурної конотації, швидкість перекладу граматичних форм, лексичних одиниць, речень). Серед кількісних критеріїв визначено кількість засвоєних граматичних форм, синтаксичних конструкцій, лексичних одиниць, соціокультурної інформації, повнота та вичерпність у коментуванні лінгвістичної та екстралінгвістичної інформації.

Основними критеріями оцінки перекладацьких навичок та умінь є адекватність перекладу граматичних форм, конструкцій, окремих слів, фразеологізмів; стилістична коректність перекладу, зв'язність, дотримання композиційно-жанрової структури тексту.

Подамо об'єкти контролю, кількісні та якісні критерії оцінювання знань, навичок та умінь за кожним об'єктом контролю.

1. Знання парадигми граматичних форм іменників, прикметників, займенників, числівників і дієслів; навички визначення граматичних форм і перекладу їх українською мовою (з попереднім граматичним аналізом).

Критерії оцінки: правильність визначення граматичних форм; правильність перекладу граматичних форм; швидкість визначення та перекладу граматичних форм. Достатній темп роботи – 20 секунд на визначення та переклад однієї граматичної форми.

2. Знання функціональної семантики відмінкових, часових, способових та інших граматичних форм, синтаксичних конструкцій у простих реченнях та особливостей вживання часо-способових форм у складнопідрядних реченнях; навички визначення їх і перекладу.

Критерії оцінки: правильність і швидкість визначення функціональної семантики граматичної форми; правильність і швидкість перекладу речення, яке містить цю форму. Достатній темп роботи – 2 – 2,5 хвилини на переклад та аналіз одного речення (обсяг 10 – 15 слів).

3. Навички визначення та перекладу граматичних форм без попереднього їх граматичного аналізу.

Критерії оцінки: правильність і швидкість визначення і перекладу граматичних форм. Достатній темп роботи – 15 секунд на визначення та переклад однієї граматичної форми.

4. Знання лексичних одиниць, навички визначення семантики лексичних одиниць поза контекстом.

Критерії оцінки: правильність визначення семантики лексичної одиниці; швидкість визначення семантики лексичних одиниць. Достатній темп роботи – 10 секунд на визначення семантики одного слова.

5. Навички визначення семантики слів у контексті.

Критерії оцінки: правильність визначення семантики слова у контексті; швидкість визначення семантики лексичних одиниць. Достатній темп роботи – 20 секунд на визначення семантики одного слова.

6. Знання семантики багатозначних слів і навички добору значення слова, яке відповідає змісту висловлювання.

Критерії оцінки: кількість значень слова, які знає студент; правильність добору значення слова, яке відповідає змісту висловлювання; швидкість визначення семантичного потенціалу слова. Достатній темп роботи – 60 секунд на визначення семантики одного слова.

7. Потенційний словник: навички впізнавання похідних слів; навички визначення семантики слова на основі його схожості зі словом рідної мови, успадкованої лексики.

Критерії оцінки: правильність визначення семантики похідних слів, семантики слова на основі його схожості зі словом рідної мови, успадкованих слів. Достатній темп роботи – 10 секунд на визначення семантики одного слова.

8. Знання культурно маркованих слів і навички визначення їх семантики.

Критерії оцінки: правильність визначення культурних конотацій слова; швидкість визначення означених конотацій. Достатній темп роботи – 20 секунд на визначення семантики одного слова.

9. Знання соціокультурних понять і реалій.

Критерії оцінки: правильність характеристики соціокультурного поняття; повнота висвітлення інформації; швидкість визначення соціокультурного поняття. Достатній темп роботи – 2 хвилини на характеристику одного поняття.

10. Уміння інтерпретувати фактуальну інформацію в тексті.

Критерії оцінки: Правильність характеристики соціокультурних понять і реалій; повнота викладу інформації про них.

11. Уміння інтерпретувати емотивну та оцінну інформацію в тексті.

Критерії оцінки: Правильність інтерпретації емотивної та оцінної інформації твору; експлікація лінгвістичних та екстралінгвістичних засобів вираження емотивної та оцінної інформації.

За всіма вище переліченими об'єктами контролю рівень навченості встановлюється такими показниками. Високий рівень – володіння матеріалом на 90-100%. Достатній рівень – володіння матеріалом на 70-90%. Середній рівень – володіння матеріалом на 50-70%. Низький рівень – володіння матеріалом менше, ніж на 50%.

12. Уміння аналітичного читання текстів.

Критерії оцінки: розуміння тексту на семантичному, метасеміотичному та метаметасеміотичному рівнях: правильність розуміння граматичних значень слів; правильність розуміння лексичних значень слів; правильність розуміння засобів когезії; правильність розуміння засобів когерентності; правильність розуміння змісту тексту; правильність розуміння різних типів інформації у тексті. **Високий рівень** характеризується такими результатами: студент правильно визначив значення усіх граматичних форм, конструкцій і лексичних одиниць у тексті, правильно встановив усі засоби когезії та когерентності; повністю зрозумів зміст тексту, адекватно інтерпретував прочитану інформацію; студент допустив одну лексичну чи граматичну неточність, яка в цілому не вплинула на розуміння змісту тексту. **Достатній рівень** характеризується такими результатами: студент допустив дві-п'ять лексичних чи граматичних неточностей; або одну-дві помилки при встановленні когезії чи когерентності у тексті, або одну-дві неточності у змісті тексту, або одну помилку в розумінні та інтерпретації інформації. **Середній рівень** характеризується такими результатами: студент допустив декілька лексичних і граматичних помилок; в окремих місцях не зміг встановити когезію та

когерентність у тексті; допустив 1–2 лакуни у розумінні та інтерпретації змісту тексту, проте правильно зрозумів більшу частину тексту. **Низький рівень** характеризується такими результатами: при окремих лексичних і граматичних помилках, порушеннях когезії та когерентності студент зрозумів інформацію у тексті на 25 – 50%. Відсутність умінь аналітичного читання текстів характеризується розумінням змісту тексту менше, ніж на 25%.

13. Уміння синтетичного читання текстів.

Критерії оцінки: правильність і повнота розуміння змісту прочитаного тексту, виділення головної думки, основних опор, ключових слів; правильність і повнота розуміння інформації; правильність поділу речень на синтагми; правильність поділу тексту на логічно завершені частини; правильне коментування лінгвістичної та екстралінгвістичної інформації у тексті. **Високий рівень** характеризується такими результатами: студент повністю зрозумів зміст тексту, адекватно інтерпретував прочитану інформацію, читає текст з правильною інтонацією та паузами, дає відповіді на всі поставлені питання; студент допустив одну неточність у поділі речень на синтагми, одну – дві інтонаційні помилки, або дав неточну чи неповну відповідь на одне з питань до тексту (з десяти), або неправильно прокоментував одну лінгвокультурему (з десяти). **Достатній рівень** характеризується такими результатами: студент допустив одну – дві неточності у поділі речень на синтагми, кілька інтонаційних помилок; окремі неточності у розумінні змісту тексту, які виявлялися насамперед у тому, що студент не зміг дати відповідь на одне – три питання (з десяти) до тексту; не зміг дати повний і вичерпний коментар одній – трьом лінгвокультуремам (з десяти). **Середній рівень** характеризується такими результатами: студент мав значні труднощі під час розуміння тексту: допускав помилки під час членування його на синтагми, дав відповідь на 5 – 6 питань (з десяти), неправильно коментував 4 – 5 лінгвокультурем (з десяти), у цілому зміст тексту зрозумів правильно на 50% і більше. **Низький рівень** характеризується такими результатами: студент дав відповідь на 3 – 4 питання (з десяти), неправильно прокоментував 6 – 7 лінгвокультурем (з десяти), зміст тексту зрозумів на 25 – 50%. Відсутність умінь синтетичного читання характеризується розумінням змісту тексту менше, ніж на 25%.

14. Уміння інтерпретувати підтекстову інформацію в тексті.

Критерії оцінки: правильність інтерпретації підтекстової інформації твору; повнота розкриття підтекстової інформації твору, обґрунтованість власних висновків; експлікація лінгвістичної та екстралінгвістичної інформації. **Високий рівень:** правильно, повно й обґрунтовано інтерпретована підтекстова інформація усього тексту. **Достатній рівень:** інформація інтерпретована правильно, однак в окремих випадках бракує обґрунтованості та доведеності. **Середній рівень:** інформація у цілому інтерпретована правильно, однак не обґрунтована, не експліковані вербальні та невербальні засоби вираження інформації. **Низький рівень:** у змісті інформації допущені помилки; більша половина інформації інтерпретована неправильно, однак правильно експліковані окремо вербальні та невербальні засоби вираження інформації; за завдання виставлявся середній коефіцієнт навченості.

15. Уміння інтерпретувати концептуальну інформацію в тексті.

Критерії оцінки: правильність визначення концептуальної інформації (ідеї) твору; обґрунтованість власних висновків. **Високий рівень:** ідея твору визначена правильно, студент може обґрунтувати власні висновки, аналізуючи вербальні та невербальні засоби вираження інформації. **Достатній рівень:** концептуальна інформація визначена правильно, однак в окремих випадках бракує обґрунтованості та доведеності. **Середній рівень:** інформація у цілому інтерпретована правильно, однак не обґрунтована, експлікована більша половина вербальних і невербальних засобів вираження інформації. **Низький рівень:** у змісті інформації допущені помилки.

16. Уміння перекладу давньогрецьких текстів.

Критерії оцінки: адекватність перекладу граматичних форм, конструкцій, окремих слів, фразеологізмів; стилістична коректність перекладу, зв'язність, дотримання композиційно-жанрової структури тексту. **Високий рівень:** студент правильно переклав усі граматичні форми, конструкції, установив адекватні відповідники усіх слів, фразеологізмів; текст перекладу зв'язний, допускається не більше двох стилістичних помилок, які не впливають на якість та адекватність перекладу, збережена композиційно-жанрова структура тексту; студент перекладає без словника понад 90% тексту; студент допустив одну – дві лексичні чи граматичні помилки під час перекладу, проте зміст тексту у цілому переданий адекватно. **Достатній рівень:** студент допустив три – п'ять лексичних або граматичних помилок, кілька стилістичних помилок; одну – три фактичні помилки — у передачі змісту тексту; є одна – три помилки, які порушують композиційно-жанрову структуру тексту; студент перекладає без словника 60 – 80% тексту. **Середній рівень:** студент має значні труднощі під час перекладу тексту, робить шість – сім лексичних або граматичних помилок, стилістичні помилки, має чотири – шість фактичних помилок під час передачі змісту тексту, які порушують композиційно-жанрову структуру тексту; студент перекладає без словника 40 – 60% тексту. **Низький рівень:** студент правильно перекладає близько 30 – 40% тексту, користуючись при цьому постійно словником.

ЛІТЕРАТУРА

1. Беспалько В. И. Опыт разработки и использования критериев качества усвоения знаний / В. И. Беспалько // Советская педагогика – 1968. – № 4. – С. 52 – 69.
2. Бухбиндер В. А. Очерки методики обучения чтению на иностранных языках / В. А. Бухбиндер, И. М. Берман. – К. : Вища школа, 1977. – 174 с.

3. Вдовіна Т. О. Методика навчання майбутніх учителів іноземної мови читання англійських художніх текстів: дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02 / Тетяна Олександрівна Вдовіна. – Дрогобич, 2002. – 282 с.
4. Дегтярьова Ю. В. Методика навчання студентів вищих немовних навчальних закладів читання англійською мовою для ділового спілкування: дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02 / Юлія Володимирівна Дегтярьова. – К., 2006. – 325 с.
5. Петрашук О. П. Теоретичні основи тестового контролю іншомовної комунікативної компетенції учнів середньої загальноосвітньої школи (на матеріалі англійської мови): дис. ... доктора пед. наук : 13.00.02 / Олена Петрівна Петрашук. – К., 2000. – 553 с.
6. Рудакова Л. П. Навчання студентів розуміння соціокультурної інформації при читанні англійської художньої літератури у вищих мовних навчальних закладах: дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02 / Людмила Пилипівна Рудакова. – К., 2004. – 255 с.
7. Смелякова Л. П. Теоретические основы отбора художественного текстового материала для языкового вуза (на материале английского языка): дис. ... докт. пед. наук : 13.00.02 / Лидия Петровна Смелякова. – К., 1992. – 390 с.

УДК 371.315:811.111'255

Пасічник Т. Д.
Київський національний
лінгвістичний університет

ЛІНГВІСТИЧНІ ТА СОЦІОКУЛЬТУРНІ ФАКТОРИ, ЩО СПРИЧИНЯЮТЬ ТРУДНОЩІ ПИСЕМНОГО ПЕРЕКЛАДУ АНГЛОМОВНИХ ДІЛОВИХ ЛИСТІВ

Статтю присвячено аналізу факторів, що спричиняють труднощі писемного перекладу ділових листів. Визначено зазначені труднощі.

Ключові слова: відмінності в мовних нормах, жанрово-стилістичні відмінності, психологічні чинники, соціокультурні відмінності, труднощі писемного перекладу.

Пасечник Т. Д. Лингвистические и социокультурные факторы, которые являются причинами трудностей письменного перевода англоязычных деловых писем. Статья посвящена анализу факторов, которые приводят к трудностям письменного перевода деловых писем. Определены указанные трудности.

Ключевые слова: жанрово-стилистические отличия, отличия языковых норм, психологические факторы, социокультурные отличия, трудности письменного перевода.

Pasichnyk T. D. Linguistic and sociocultural factors that cause the difficulties of written translation of business letters. The article deals with the analysis of the factors, which cause the difficulties of written translation of English business letters. These difficulties have been defined.

Key words: differences of language norms, difficulties of written translation, psychological differences, sociocultural differences, stylistic differences.

Ділове листування, яке супроводжує міжкультурне спілкування ділових партнерів України та інших держав, обумовлює соціальне замовлення на підготовку кваліфікованих перекладачів, спроможних професійно перекладати у письмовій формі ділові листи, усвідомлювати відповідальність за якість своєї роботи та успіх міжкультурного ділового спілкування. З вищезазначеного випливає, що ділові листи є професійно значущими для майбутніх перекладачів, а вміння кваліфіковано перекладати їх відіграє велику роль у міжкультурній комунікації. Це висуває конкретні завдання підвищення якості навчання шляхом, перш за все, вдосконалення навчальних матеріалів. Для цього, на наш погляд, необхідно приділити значну увагу відбору навчальних текстів, тобто ділових листів. Одним з критеріїв такого відбору є перекладацька цінність текстів.

Цей критерій ми вивели з твердження В. Н. Комісарова про те, що навчальні матеріали мають бути цікавими для перекладу, містити типові перекладацькі проблеми, бути основою для розвитку перекладацьких умінь [5, с. 349]. Вивчення наукової літератури показує, що досі немає єдності серед дослідників у визначенні сутності перекладацьких проблем, або труднощів перекладу. Цією проблемою займалися Е. В. Бреус, Т. І. Гуськова, В. Н. Комісаров, Л. К. Латишев, Т. Р. Левицька, Е. І. Макаренко та ін. Кожен дослідник інтерпретує проблему труднощів перекладу по-своєму, в результаті чого ні в теорії, ні в практиці перекладу не існує чіткого і цілісного уявлення про те, у чому вони полягають. Тому метою цієї статті є аналіз чинників, що можуть викликати труднощі писемного перекладу англійськомовних ділових листів, та визначення цих труднощів.

У результаті проведеного аналізу наукових джерел ми дійшли висновку, що серед основних факторів, які призводять до появи труднощів писемного перекладу, дослідники виділяють: лінгвістичні (відмінності в мовних нормах і відмінності в мовленнєвих узусах) та соціокультурні (відмінності між культурами). Розглянемо вказані фактори та проаналізуємо труднощі, які вони можуть спричинити. Мовна норма виражається в конкретно реалізованих, реально функціонуючих формах мовного вираження, які прийняті суспільством та визнані ним правильними [7, с. 82]. “Мовна норма є своєрідним фільтром, який або пропускає, або затримує те, що породжує мовна система: пропускає те, що реально існує у мові та функціонує у мовленні, та затримує ті продукти системи, які реально у мові не існують та в мовленні не живаються” [7, с. 82].

Таким чином, мовна норма пропускає лише те, що визнається суспільством правильним. Мовна норма фіксується в граматичних довідниках і словниках. Звичайно, у мові можуть спостерігатися відхилення від загальноприйнятої норми. Як приклад порушення української мовної норми можна навести таку неправильність: “заходи для поліпшення” замість “заходи щодо поліпшення”, “закінчити переговори” замість “завершити переговори”. У процесі писемного перекладу мовні відмінності можуть викликати у перекладача